

องค์ความรู้ เรื่อง

"กระบวนการสร้างจิตสำนึกสาธารณะ
และจิตอาสาเพื่อสังคม"

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำนักกฎหมาย
สำนักการประชุม
สำนักกรรมการ ๓
กลุ่มตรวจสอบภายใน

คำนำ

การจัดทำองค์ความรู้ เรื่อง “กระบวนการสร้างจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคม” เล่มนี้ เป็นการรวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) และแนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสา ข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบกับสำนักงานคลังจังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นองค์กรเครือข่าย และจากการจัดกิจกรรมจิตอาสาเพื่อสังคม เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด และสกัดให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ในการส่งเสริมบุคลากรให้มีคุณธรรม จริยธรรม และตั้งใจทำความดี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อร่วมกันพัฒนาเป้าหมายขององค์กรให้บรรลุประสิทธิผล ตลอดจนข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ในอันที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมจิตอาสาเพื่อสังคมของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาให้สัมฤทธิ์ผล อย่างยั่งยืน

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารเล่มนี้ จะเป็นองค์ความรู้สำคัญที่บุคลากรของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานและการประพฤติตน เพื่อเป็นไปอย่างสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ของรัฐบาล และนโยบายการดำเนินงานของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาต่อไป

คณะผู้จัดทำ

พฤษภาคม ๒๕๖๖

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	ก
สารบัญ	ข
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์	๓
๑.๓ การดำเนินการ	๓
๑.๔ กลุ่มเป้าหมาย	๓
๑.๕ เป้าหมาย	๓
๑.๖ ระยะเวลาและสถานที่	๔
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมจิตอาสา	๔
บทที่ ๒ แนวคิดทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง	๕
๒.๑ แผนด้านการส่งเสริมคุณธรรม	๕
๒.๒ ความหมายของคำว่า “จิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสา”	๗
๒.๓ ประเภทจิตอาสา	๘
๒.๔ ความสำคัญของจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสา	๙
๒.๕ องค์ประกอบของจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสา	๑๐
๒.๖ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาของบุคคล	๑๑
๒.๗ กระบวนการสร้างจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสา	๑๑
๒.๘ คุณลักษณะของบุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสา	๑๒
บทที่ ๓ กิจกรรมในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคม	๑๔
๓.๑ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหัวข้อ “การขับเคลื่อนองค์กรคุณธรรมต้นแบบ”	๑๔
๓.๒ กิจกรรมจิตอาสาทำความสะอาดห้องน้ำ ณ วัดแคใน	๑๙
๓.๓ กิจกรรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการมีจิตสำนึกสาธารณะ และจิตอาสาเพื่อสังคม พร้อมกิจกรรมการเล่นเกมแจกของรางวัล	๒๓
บทที่ ๔ องค์ความรู้จากการดำเนินโครงการขยายเครือข่ายเพื่อสร้างความร่วมมือ ในการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรม กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่าย ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	๒๖
๔.๑ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหัวข้อ “การขับเคลื่อนองค์กรคุณธรรมต้นแบบ”	๒๖

๔.๒	กิจกรรมจิตอาสาทำความสะอาดห้องน้ำ ณ วัดแคใน.....	๒๗
๔.๓	กิจกรรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการมีจิตสำนึกสาธารณะ และจิตอาสาเพื่อสังคมพร้อมกิจกรรมการเล่นเกมแจกของรางวัล	๒๘
บทที่ ๕	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	๓๐
๕.๑	บทสรุป.....	๓๐
๕.๒	ข้อเสนอแนะ	๓๑
บรรณานุกรม	.....	๓๒

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมา

ตามที่ได้มีการประกาศใช้แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) เพื่อส่งเสริมให้คนไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของชาติ ยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ และจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ให้คงอยู่คู่สังคมไทยอย่างยั่งยืนและมั่นคง รวมทั้งเพื่อให้เกิดสังคมคุณธรรมอยู่ร่วมกันด้วยความสมานฉันท์ ภายใต้หลักธรรมทางศาสนา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีวิถีวัฒนธรรมอันดีงาม ที่เป็นการสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และโมเดลประเทศไทย ๔.๐ โดยการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน เพื่อวางรากฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาว และแก้ไขปัญหาวิถีคุณธรรมของคนในชาติ ให้ “คุณธรรมนำการพัฒนา” โดยการบูรณาการของทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง และเน้นการบูรณาการรวมพลังทุกภาคส่วนในการน้อมนำหลัก ๓ มิติ คือ หลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และหลักวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม ร่วมกับ ๕ คุณธรรม คือ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ และกลไกคณะอนุกรรมการในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ ขับเคลื่อนคุณธรรมในทุกภาคส่วนทั่วประเทศ ทั้งนี้ ได้เห็นชอบให้ทุกหน่วยงานนำแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) เป็นแผนแม่บท (Master Plan) สำหรับใช้เป็นกรอบและทิศทางในการปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรมของทุกหน่วยงาน โดยนำกลไกประชารัฐมาใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ

เพื่อต่อยอดความสำเร็จของแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ จึงได้จัดทำ “แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)” ซึ่งจะเป็นกลไกขับเคลื่อนคุณธรรมสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นที่ประจักษ์ในทุกพื้นที่ ด้วยการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ๓ กระบวนการ ได้แก่ (๑) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำความดี (๒) การพัฒนาโลกเพื่อขับเคลื่อนคุณธรรม (๓) การพัฒนาศักยภาพคนและองค์กรเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนคุณธรรม เป็นการบ่มเพาะจิตใจ ปรับเปลี่ยนวิถีคิดและค่านิยมของคนไทยในทุกช่วงวัย ให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ และยังคงสานต่อหลักการ ๓ มิติ ๔ คุณธรรม เป็น ๕ คุณธรรม “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู” ซึ่งเป็นคุณธรรมพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคม เพื่อให้คนไทยตระหนักและประพฤติปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างคนดีเพื่อสังคมดี และส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรมีทัศนคติ วิธีคิด และการประพฤติปฏิบัติที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่ดีเหมาะสมกับสังคมไทย โดยมุ่งเน้นให้มีการบริหารจัดการองค์กรตามหลักคุณธรรมธรรมาภิบาล หรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในองค์กรยึดมั่นคุณธรรม “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา และกตัญญู” เป็นฐานในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติงาน และมีส่วนร่วมในการรณรงค์ส่งเสริมคุณธรรมให้กับประชาชน ชุมชน หรือเครือข่ายขององค์กรคุณธรรม รวมทั้งสร้างเวทีให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน เพื่อให้เกิดเป็น

องค์ความรู้ในการจะพัฒนาขับเคลื่อนองค์กรด้านคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใส และการป้องกันการทุจริตของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ดังนั้น จึงเกิดความร่วมมือกันของหน่วยงานในสังกัดจำนวน ๑๘ สำนัก และ ๑ กลุ่ม กำหนดจัดโครงการขยายเครือข่ายเพื่อสร้างความร่วมมือในการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรม กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายด้านคุณธรรมและจริยธรรมในครั้งนี้นั้น

การดำเนินโครงการขยายเครือข่ายเพื่อสร้างความร่วมมือในการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรม กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายด้านคุณธรรมและจริยธรรมของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา มีความเชื่อมโยงกับแผนในระดับต่าง ๆ ดังนี้

แผนระดับที่ ๑

๑. ความสอดคล้องกับเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ
เป้าหมายที่ ๖ : ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม
๒. ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติแต่ละด้าน
ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

แผนระดับที่ ๒

๑. ความสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
ประเด็นที่ ๒๐ การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ
๒. ความสอดคล้องกับแผนปฏิรูปประเทศ
แผนปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน
๓. ความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
หมุดหมายที่ ๑๓ ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน

แผนระดับที่ ๓

๑. ความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐
แผนปฏิบัติการ เรื่องที่ ๓ พัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะสูง มีความผาสุกและความผูกพัน
๒. ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรบุคคลของส่วนราชการสังกัดรัฐสภา
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การเสริมสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมการทำงานที่ยึดหลักคุณธรรม
ธรรมาภิบาล เพื่อประโยชน์ส่วนรวม
๓. ความสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล
นโยบายหลัก ๑๒ ด้าน
ด้านที่ ๑๑ การปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐ

เพื่อเป็นการสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมของบุคลากรสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ในการปฏิบัติตามนโยบายด้านคุณธรรมจริยธรรม ในส่วนของจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคม สำนักกฎหมาย สำนักงานการประชุม สำนักกรรมการ ๓ และกลุ่มตรวจสอบภายใน จึงได้มีการจัดทำองค์ความรู้ เรื่อง “กระบวนการสร้างจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคม” สำหรับเผยแพร่และนำไปใช้ประกอบการปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบบนพื้นฐานของการมีคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อสนับสนุนให้การดำเนินงานขององค์กรให้บรรลุตามเป้าหมาย รวมถึงยึดมั่นการประพฤติปฏิบัติตนที่ดี ช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การสร้างสังคมสงบสุขและน่าอยู่ต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑.๒.๑ เพื่อรณรงค์ ส่งเสริม และสนับสนุนให้บุคลากรสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการมีจิตพอเพียงต้านทุจริต จิตอาสา ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ความพอเพียง การมีจิตสาธารณะ และสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมให้กับเครือข่าย บวร

๑.๒.๒ เพื่อให้บุคลากรสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม กับผู้แทนองค์กรคุณธรรมต้นแบบโดดเด่น และสกัดเป็นองค์ความรู้เพื่อนำมาปรับใช้ในสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

๑.๒.๓ เพื่อประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินการขับเคลื่อนคุณธรรม จริยธรรม ของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาให้บุคคลภายนอกได้ทราบ และสร้างเครือข่ายคุณธรรมเพิ่มขึ้น

๑.๓ การดำเนินการ

๑.๓.๑ การถวายองค์พระพุทธรูป ขนาดหน้าตัก ๖๙ นิ้ว พร้อมด้วยพระอัครสาวกเบื้องซ้ายและพระอัครสาวกเบื้องขวา (พระโมคคัลลานะและพระสารีบุตร) ที่ได้บูรณะปิดทองเรียบร้อยแล้ว ถวายฐานพระพุทธรูป (ฐานชุกชี) ที่สำนักเครือข่ายได้ร่วมจัดสร้างถวายวัดแคใน พร้อมด้วยถวายฉัตรประดิษฐานเหนือองค์พระประธาน

๑.๓.๒ มอบสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นเพื่อช่วยเหลือชุมชน ให้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านวัดแคใน

๑.๓.๓ กิจกรรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการมีวินัย การมีจิตพอเพียงต้านทุจริต จิตอาสา ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ความพอเพียง ให้แก่นักเรียนโรงเรียนวัดแคใน

๑.๓.๔ กิจกรรมจิตอาสาทำความสะอาดห้องน้ำ ณ วัดแคใน

๑.๓.๕ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หัวข้อ “การขับเคลื่อนองค์กรคุณธรรมต้นแบบ”

๑.๔ กลุ่มเป้าหมาย

บุคลากรของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา สำนักละ ๑๐ คน และกลุ่มตรวจสอบภายใน รวมจำนวน ๒๖๐ คน

๑.๕ เป้าหมาย

๑.๕.๑ ตัวชี้วัดผลผลิต

- มีเครือข่ายด้านคุณธรรมเพิ่มขึ้นอย่างน้อย ๑ เครือข่าย

๑.๕.๒ ตัวชี้วัดผลลัพธ์

- มีองค์ความรู้ จำนวน ๑ เรื่อง

๑.๖ ระยะเวลาและสถานที่

วันพุธที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๖ ระยะเวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ นาฬิกา ณ วัดแคใน และโรงเรียนวัดแคใน ตำบลบางกร่าง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมจิตอาสา

๑.๗.๑ ได้มีการรณรงค์ ส่งเสริม และบุคลากรสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการมีจิตพอเพียงด้านทุจริต จิตอาสา ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ความพอเพียง การมีจิตสาธารณะ และสำนักรับผิดชอบต่อสังคมให้กับเครือข่าย บวร

๑.๗.๒ บุคลากรสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมกับผู้แทนองค์กรคุณธรรมต้นแบบโดดเด่น และสกัดเป็นองค์ความรู้เพื่อนำมาปรับใช้ในสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

๑.๗.๓ ได้ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินการขับเคลื่อนคุณธรรม จริยธรรมของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาให้บุคคลภายนอกได้ทราบ และมีเครือข่ายคุณธรรมเพิ่มขึ้น

บทที่ ๒

แนวคิดทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการจัดทำองค์ความรู้ เรื่อง “กระบวนการสร้างจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคม” ฉบับนี้ คณะผู้จัดทำได้ศึกษาแนวคิดทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสา เพื่อนำมาปรับใช้ในบทที่ ๔ บทวิเคราะห์ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ความสอดคล้องแนวคิดทางวิชาการที่เกี่ยวข้องดังกล่าวกับการดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคม ตามโครงการ “เครือข่ายคุณธรรม บวร” จัดโดยสำนักการงานการประชุมชนและชวเลข และสำนักเครือข่าย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๖ ระหว่างเวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ นาฬิกา ซึ่งมีรายละเอียดโดยสรุป ดังนี้

๒.๑ แผนด้านการส่งเสริมคุณธรรม

รัฐบาลได้ประกาศแผนด้านการส่งเสริมคุณธรรมที่มีเป้าหมายให้สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรมที่ยั่งยืน คือ “แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔)” และเพื่อต่อยอดความสำเร็จของแผนดังกล่าว คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ จึงได้จัดทำ “แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)”^๑ ซึ่งมีรายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

๒.๑.๑ แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔)

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) เป็นแผนแม่บทระดับชาติ เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙ เพื่อให้ทุกหน่วยงานใช้แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) เป็นแผนแม่บท (Master Plan) เป็นกรอบและทิศทางในการปฏิบัติการในการส่งเสริมคุณธรรมของทุกหน่วยงาน โดยนำกลไกประชารัฐมาใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ และมีเป้าหมายหลักในการยกระดับจิตใจประชาชนให้มีคุณธรรม รวมทั้งส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ เพื่อสร้างคุณธรรมในสังคมไทยและส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมในประชาคมอาเซียน และประชาคมโลก

โดยมีวิสัยทัศน์ คือ สังคมไทยมีคุณธรรมเป็นรากฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิต สืบสานความเป็นไทยอยู่ร่วมกันด้วยความสันติสุขในประเทศไทย ประชาคมอาเซียน และประชาคมโลกอย่างยั่งยืน และมีเป้าประสงค์ คือ สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม คนไทยปฏิบัติตนตามหลักคำสอนทางศาสนาที่ตนนับถือ น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ อารงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงามของไทยและอยู่ร่วมกันโดยสันติสุขในประเทศไทย ประชาคมอาเซียน และประชาคมโลกอย่างยั่งยืน

^๑ กรมการศาสนา, แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐), สืบค้นเมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๖๖, <https://nmpc.go.th/content-document/download?id=158>

ทั้งนี้ นายวิษณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ได้มีคำสั่งเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) โดยกล่าวถึงแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๕) สรุปได้ดังนี้

แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๕) เป็นแผนด้านการส่งเสริมคุณธรรมฉบับแรกของประเทศไทยที่มีเป้าหมายให้สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรมที่ยั่งยืนด้วย ๔ ยุทธศาสตร์หลัก โดยบูรณาการรวมพลังทุกภาคส่วนน้อมนำหลัก ๓ มิติ ๔ คุณธรรม ไปใช้ในการดำเนินชีวิต คือ หลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม ร่วมกับคุณธรรม ๔ ประการ “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา” ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ และกลไกคณะอนุกรรมการในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการ ขับเคลื่อนคุณธรรมในทุกภาคส่วนทั่วประเทศ กว่า ๑๒๐ หน่วยงาน ซึ่งได้มีบทบาทสำคัญร่วมวางรากฐานการส่งเสริมคุณธรรมด้วยหลัก “ระเบิดจากข้างใน” ผ่านกิจกรรมรวมกว่า ๔๐,๐๐๐ กิจกรรม เป็นพื้นที่ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมและเพิ่มพูนทักษะด้านคุณธรรม รวมปีละกว่า ๑๘ ล้านคน มีการยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคล ชุมชน องค์กร อำเภอ และจังหวัดคุณธรรมทั่วประเทศ ด้วยเกณฑ์การประเมิน ๓ ระดับ ได้แก่ ระดับส่งเสริมคุณธรรม ระดับคุณธรรม และระดับคุณธรรมต้นแบบ ในปี ๒๕๖๕ จำนวน ๓๙,๑๐๒ แห่ง ซึ่งได้ขยายเครือข่ายเพิ่มจากปี ๒๕๖๒ จำนวน ๔,๙๑๖ แห่ง

๒.๑.๒ แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) เป็นแผนปฏิบัติการฯ ที่ต่อยอดความสำเร็จของแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ ซึ่งจะเป็นกลไกขับเคลื่อนคุณธรรมสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นที่ประจักษ์ในทุกพื้นที่ ด้วยการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ๓ กระบวนการ ได้แก่

- (๑) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำความดี
- (๒) การพัฒนาโลก เพื่อขับเคลื่อนคุณธรรม
- (๓) การพัฒนาศักยภาพคนและองค์กรเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนคุณธรรม

เพื่อเป็นการบ่มเพาะจิตใจ ปรับเปลี่ยนวิถีคิด และค่านิยมของคนไทยในทุกช่วงวัย ให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ และยังคงสานต่อหลักการ ๓ มิติ ๔ คุณธรรม เป็น ๕ คุณธรรม “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู” ซึ่งเป็นคุณธรรมพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคม เพื่อให้คนไทยตระหนักและประพฤติปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต

แผนปฏิบัติการฯ ระยะที่ ๒ นี้ เป็นแผนระดับที่ ๓ ที่ถ่ายทอดเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๑๐ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรมเป็นหลัก โดยมีเป้าหมายให้ “คนไทยมีพฤติกรรมที่สะท้อนการมีคุณธรรมเพิ่มขึ้น มุ่งสู่สังคมคุณธรรมที่คนไทยอยู่ร่วมกันด้วยความสมานฉันท์ ภายใต้หลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม และประเทศไทยปลอดภัยและประเพณีดี”

๒.๒ ความหมายของคำว่า “จิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสา”

๒.๒.๑ ความหมายของ “จิตสำนึกสาธารณะ”

ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำว่า “จิต” ไว้ว่า หมายถึง ใจ สิ่งที่มีหน้าที่รู้คิด และนึก^๒

ส่วนคำว่า “สำนึกสาธารณะ” มีความหมายเหมือนกับคำว่า “จิตอาสา” ต่างกันตรงที่จิตอาสาเป็นการทำตามความมุ่งหวังของตนเอง ในขณะที่สำนึกสาธารณะเป็นการกระทำที่เกิดจากสำนึกที่ดีในสังคม โดยพอจะให้ความหมายของคำว่า สำนึกสาธารณะ (Public Consciousness) ได้ว่า คือ คุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลที่มีความพร้อม มีความปรารถนาที่จะช่วยแก้ปัญหา อุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม รวมถึงการรู้จักห่วงหาและรักษาสิ่งของที่เป็นส่วนรวมด้วย บุคคลที่มีสำนึกสาธารณะจึงเป็นบุคคลที่มีความเสียสละในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม^๓

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า “จิตสำนึกสาธารณะ” หมายถึง การกระทำแห่งการตระหนักรู้ตนของบุคคลซึ่งได้เกิดขึ้นโดยความสมัครใจ และตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม มีสำนึกในระบอบคุณธรรม และจริยธรรมที่ดั่งามด้วยการเอาใจใส่ดูแล เป็นธุระ ปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคม ต้องการแก้ไขปัญหาของสังคมด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

๒.๒.๒ ความหมายของ “จิตอาสา”

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ ทรงมีพระราชดำรัสในงานพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม วันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๙ ถึงความหมายของจิตอาสาไว้ว่า จิตอาสา คือ คุณลักษณะหนึ่งของมนุษย์ที่สังคมในประเทศในปัจจุบันกำลังต้องการ สังคมต่างมุ่งหวังให้บุคคลยึดถือและนำมาประพฤติปฏิบัติ ซึ่งแสดงออกโดยมีความเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนมนุษย์ การให้ความช่วยเหลือ การเสียสละให้แก่คนอื่นอย่างเต็มใจ การดูแลใส่ใจสิ่งแวดล้อม และชุมชน เป็นทุนสังคมที่ประเทศไทยและทั่วโลกกำลังผลักดันให้เกิดขึ้น เพื่อที่จะช่วยให้สังคมชาติบ้านเมืองสามารถดำรงได้อย่างปกติสุข^๔

^๒ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, อ้างคำว่า “จิต” สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๖, <https://dictionary.orst.go.th>.

^๓ วรากรณ์ พูลสวัสดิ์, ๒๕๖๒, น. ๑๙๔, อ้างถึงใน แพรภัทธา เขียวชะอุ่ม, เอกสารประกอบการสอน วิชาพลเมืองที่เข้มแข็ง บทที่ ๖ จิตอาสา จิตสำนึกสาธารณะ และบุคคลตัวอย่างด้านงานจิตอาสาในสังคมไทย, มปป, น. ๔, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๖, http://pws.npru.ac.th/praepat/index.php?act=๖a๙๙๒d๕๕๒๙f๔๕๙a๔๔fee๕๘๗๓๓๒๕๕๘๖&lnotype=edito_r_top&stm_id=๔๐๙๙.

^๔ ณีรัฐชญา สุภาพจน์, ๒๕๖๑, น. ๘๐ อ้างถึงใน แพรภัทธา เขียวชะอุ่ม, เอกสารประกอบการสอน วิชาพลเมืองที่เข้มแข็ง บทที่ ๖ จิตอาสา จิตสำนึกสาธารณะ, มปป, น. ๓, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๖, http://pws.npru.ac.th/praepat/index.php?act=๖a๙๙๒d๕๕๒๙f๔๕๙a๔๔fee๕๘๗๓๓๒๕๕๘๖&lnotype=edito_r_top&stm_id=๔๐๙๙.

ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของ “จิตอาสา” ดังนี้ ๑) “จิต” เป็นคำนาม หมายถึง สิ่งที่มีหน้าที่รู้คิด และนึก ๒) “อาสา” เป็นคำกริยา หมายถึง เสนอตัวเข้ารับทำ^๕ ดังนั้น “จิตอาสา” จึงหมายถึง จิตแห่งการให้ความดีงามทั้งปวงแก่เพื่อนมนุษย์โดยเต็มใจสมัครใจอิมใจ ซาบซึ้งใจ ปิติสุข ที่พร้อมจะเสียสละเวลา แรงกาย แรงสติปัญญา เพื่อสาธารณประโยชน์ ในการทำ กิจกรรม หรือสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน และมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น เป็นจิตที่ไม่นิ่งดูตายเมื่อพบเห็นปัญหา หรือความทุกข์ยากที่เกิดขึ้นกับผู้คน เป็นจิตที่มีความสุข เมื่อได้ทำความดีและเห็นหน้าตาเปลี่ยนแปลงเป็นรอยยิ้มเป็นจิตที่เปี่ยมด้วย “บุญ” คือ ความสงบ เยือกเย็น และพลังแห่งความดี อีกทั้ง ยังช่วยลด “อัตรตา” หรือความเป็นตัวตนของตนเองลงได้

พระไพศาล วิสาโล กล่าวว่า “จิตอาสา” คือ จิตใจที่พร้อมจะสละเวลา แรงกาย และสติปัญญา เพื่อสาธารณประโยชน์ เป็นจิตที่ไม่นิ่งดูตายเมื่อพบเห็นปัญหา หรือทุกข์ยากเกิดกับผู้คน เป็นจิตที่มีความสุขเมื่อได้ทำความดี และเห็นหน้าตาเปลี่ยนแปลงเป็นรอยยิ้ม เป็นจิตที่เปี่ยมด้วยบุญ คือ ความสงบและพลังแห่งความดี^๖

ดังนั้น จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า จิตอาสา (volunteer spirit) หมายถึง จิตแห่งการให้ โดยเต็มใจเพื่อผู้อื่น โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน พร้อมจะสละเวลา แรงกาย และสติปัญญา เพื่อสาธารณประโยชน์

๒.๓ ประเภทจิตอาสา

โครงการจิตอาสาพระราชทาน ๙๐๔ วปร. เป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้หน่วยราชการในพระองค์ ๙๐๔ ร่วมกันจัดโครงการจิตอาสา พระราชทานตามแนวพระราชดำริ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและแสดงความสำนึก ในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่ทรงประกอบพระราชกรณียกิจนานัปการ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนมีความสมัครสมานสามัคคี มีความสุข และประเทศชาติมีความมั่นคงอย่างยั่งยืน โดยมีหน่วยราชการในพระองค์ ๙๐๔ เป็นผู้กำกับดูแล การปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน และให้จัดตั้งศูนย์อำนวยการใหญ่ โครงการจิตอาสาพระราชทานตามแนวพระราชดำริ มีหน้าที่ควบคุม อำนวยการ และประสานการปฏิบัติ

^๕ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, อ้างคำว่า “จิต” และคำว่า “อาสา” สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๖, <https://dictionary.orst.go.th>.

^๖ ปิยาภรณ์ กันเกตุ, ๒๕๕๔, น. ๙ อ้างถึงใน แพรภัทรา เขียวชะอุ่ม, เอกสารประกอบการสอน วิชา พลเมืองที่เข้มแข็ง บทที่ ๖ จิตอาสา จิตสำนึกสาธารณะ, มปป, น. ๔, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๖, http://pws.npru.ac.th/praepat/index.php?act=๖a๙๙๒d๕๕๒๙f๔๕๙a๔๔fee๕๕๘๗๓๓๒๕๕e๘๖&lnotype=editor_top&stm_id=๔๐๙๙.

เพื่อให้การจัดกิจกรรมจิตอาสาพระราชทานตามแนวพระราชดำริเป็นไปอย่างต่อเนื่องถูกต้องตามพระราชโบาย และสมพระเกียรติ โดยสามารถแบ่งประเภทจิตอาสาตามพระราชโบาย ออกเป็น ๓ ประเภท^๗ ได้แก่

๒.๓.๑ จิตอาสาพัฒนา คือ กิจกรรมจิตอาสาพระราชทานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นของแต่ละชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยในการดำรงชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ รวมทั้งการสาธารณสุข แบ่งตามภารกิจงานเป็น ๘ กลุ่มงาน ได้แก่

- ๑) จิตอาสาพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง ประชามีสุข
- ๒) จิตอาสางานประดิษฐ์และเผยแพร่งานศิลปาชีพ
- ๓) จิตอาสาฝ่ายกิจกรรมการแสดงและนิทรรศการ
- ๔) จิตอาสาฝ่ายแพทย์และสาธารณสุข
- ๕) จิตอาสาฝ่ายทะเบียนและข้อมูล
- ๖) จิตอาสาฝ่ายส่งกำลังบำรุงและสนับสนุน
- ๗) จิตอาสาฝ่ายประชาสัมพันธ์
- ๘) จิตอาสาฝ่ายรักษาความปลอดภัยและจราจร

๒.๓.๒ จิตอาสาภัยพิบัติ คือ กิจกรรมจิตอาสาพระราชทานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเฝ้าตรวจเตือน และเตรียมการรองรับภัยพิบัติทั้งที่เกิดจากธรรมชาติ และเกิดจากสาเหตุอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่โดยรวมและการเข้าช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนจากภัยพิบัติดังกล่าว เช่น อุทกภัย วาตภัย และอัคคีภัย

๒.๓.๓ จิตอาสาเฉพาะกิจ คือ กิจกรรมจิตอาสาพระราชทานที่มีวัตถุประสงค์ให้ปฏิบัติในงานพระราชพิธี หรือการรับเสด็จ ในโอกาสต่าง ๆ เป็นการใช้งำลังพลจิตอาสาร่วมปฏิบัติกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่มาร่วมงาน รวมทั้งการเตรียมการ การเตรียมสถานที่และการฟื้นฟูสถานที่ภายหลังการปฏิบัติในพระราชพิธี และการเสด็จฯ นั้น ๆ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

๒.๔ ความสำคัญของจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสา^๘

การมีจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเปรียบเสมือนเป็นการทำจิตใจของเราให้เบิกบานอย่าให้จิตของเราขุ่นข้น ให้มีการทำงานร่วมกันระหว่างกาย (ภายนอก) และจิต (ภายใน) การทำงานจิตอาสาเป็นการทำงานที่ไม่มุ่งหวังผลประโยชน์ ทำให้การทำงานเป็นไปอย่างเบิกบานสนุกสนาน

^๗ หน่วยราชการในพระองค์, ความเป็นมาของจิตอาสาพระราชทานตามแนวพระราชดำริ, สืบค้นเมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๖๖, https://op.chandra.ac.th/dsd/images/File/KM/๒๕๖๑/๑๐/KM_๓๑๑๐๒๕๖๑_๐๑.pdf.

^๘ ปภัส ฉัตรยาลักษณ์ และ จุฬารัตน์ เปลวทอง, จิตสาธารณะและจิตอาสา (Public Mind and Volunteer Mind), สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๖, http://gened๒.cmru.ac.th/ge_learning/src/gen๑๓๐๖/GEN๑๓๐๖-Content๒.pdf, ๓ - ๔.

จิตเสมือนน้ำใสที่หล่อเลี้ยงชีวิต จึงเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์มากมายทั้งต่อบุคคล สังคม และประเทศชาติ หากทำงานโดยหวังผลตอบแทนแล้วไม่ได้รับผลตามที่คาดหวัง จิตจะขุ่นข้นด้วยอารมณ์ ท้อแท้ เหมือนน้ำใสขุ่นข้นด้วยตะกอน จิตใจจะเกิดการอุดตัน จากข้อความข้างต้น ทำให้เห็นถึงความสำคัญของการมีจิตอาสาและสำนึกสาธารณะว่านอกจากจะเป็นสิ่งที่ทำให้คนทำงาน หรือทำกิจกรรมเพื่อสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติแล้ว ก็ยังมีผลให้บุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาที่มีความสุข^๙

นอกจากนี้ การที่บุคคลมีจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาที่มีความสุขดังนี้^{๑๐}

๒.๔.๑ ทำให้บุคคลมีความคิดขั้นสูง ช่วยยกระดับจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยเมตตา เพราะการทำงานจิตอาสาหรือการมีสำนึกสาธารณะมุ่งเน้นการให้มากกว่าการรับ ทำให้ได้พบความสุขที่เกิดจากการให้ ซึ่งเป็นความสุขที่มีคุณค่ากว่าความสุขที่เกิดจากการได้รับ

๒.๔.๒ ทำให้บุคคลที่มีจิตอาสาและสำนึกสาธารณะย่อมเป็นที่รักใคร่ของบุคคลรอบข้าง เพราะมองเห็นคุณค่าในคุณค่าในคนที่อยู่ในบุคคลนั้น มากกว่ามูลค่าของทรัพย์สินใด ๆ นอกจากนี้ ยังเป็นการผูกมิตรแท้ได้อย่างยั่งยืน

๒.๔.๓ ทำให้สังคมมีการแบ่งปัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ร่วมมือกันดูแลรักษาสิ่งของสาธารณะเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกัน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมรอบตัว

๒.๔.๔ ทำให้สังคมน่าอยู่และเป็นสังคมคุณภาพที่ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้ พึงพาอาศัยซึ่งกันและกัน

๒.๕ องค์ประกอบของจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสา^{๑๑}

จิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสา มีองค์ประกอบสำคัญ ๓ ด้าน ได้แก่

๒.๕.๑ ด้านการรู้จัก หมายถึง การตระหนักรู้ถึงปัญหา ได้แก่ การแสดงวิสัยทัศน์ การวิเคราะห์ วิชาการวิจารณ์ และรับรู้ความสามารถของตนในการผลักดัน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม อันเนื่องมาจากการขาดจิตสาธารณะ

^๙ ปิยะนาถ สรวินุตตร, ๒๕๕๒, ๓๖, อ้างถึงใน แพรภทรา เขียวชะอุ่ม, เอกสารประกอบการสอน วิชาพลเมืองที่เข้มแข็ง บทที่ ๖ จิตอาสา จิตสำนึกสาธารณะ และบุคคลตัวอย่างด้านงานจิตอาสาในสังคมไทย, มปป, น. ๕, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๖, http://pws.npru.ac.th/paepat/index.php?act=๖๔๙๙๒d๕๕๒๙f๔๕๙๔๔fee๕๘๗๓๓๒๕๕๘๖&lnype=edito_r_top&stm_id=๔๐๙๙

^{๑๐} มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม สำนักงานพัฒนานิสิต, ๒๕๕๗, อ้างถึงใน แพรภทรา เขียวชะอุ่ม, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, เอกสารประกอบการสอน วิชา พลเมืองที่เข้มแข็ง บทที่ ๖ จิตอาสา จิตสำนึกสาธารณะ และบุคคลตัวอย่างด้านงานจิตอาสาในสังคมไทย, มปป, น. ๕, สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๖, http://pws.npru.ac.th/paepat/index.php?act=๖๔๙๙๒d๕๕๒๙f๔๕๙๔๔fee๕๘๗๓๓๒๕๕๘๖&lnype=edito_r_top&stm_id=๔๐๙๙

^{๑๑} วลัยดา ธรรมอภิบาล, ๒๕๕๕, อ้างถึงใน ปภัศ ฉัตรยาลักษณ์ และจุฑารัตน์ เปลวทอง, จิตสาธารณะและจิตอาสา (Public Mind and Volunteer Mind), สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๖, http://gened๒.cmru.ac.th/ge_learning/src/gen๑๓๐๖/GEN๑๓๐๖-Content๒.pdf, ๓.

๒.๕.๒ ด้านเจตคติ หมายถึง ความรู้สึกดีต่อผู้อื่น ได้แก่ การมีความรัก ความเมตตา เอื้ออาทร และสามัคคี เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่น ในการใช้สิ่งของที่เป็นสาธารณะ

๒.๕.๓ ด้านพฤติกรรม หมายถึง การปฏิบัติหรือการกระทำที่แสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะ ได้แก่ การทู่แท้ และอุทิศตน มุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมและทำประโยชน์ต่อส่วนรวม ไม่เอาผลประโยชน์ส่วนตน เป็นที่ตั้ง ลงมือปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม และการเข้าร่วมเครือข่ายในการทำกิจกรรมทางสังคม

๒.๖ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาของบุคคล

การมีจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาของบุคคลนั้น เป็นสิ่งที่เกิดตามวิถีการดำเนินชีวิต ของแต่ละบุคคลสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยที่จิตสาธารณะ อยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอก ดังนี้

๒.๖.๑ ปัจจัยภายนอก เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับภาวะทางสัมพันธภาพของมนุษย์ ภาวะทางสังคม เป็นภาวะที่ลึกซึ้งที่มีผลต่อจิตสำนึกด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ เป็นภาวะที่ได้อบรมกล่อมเกลา และสะสม อยู่ในส่วนของการรับรู้ที่ละเอียดที่ละน้อย ทำให้เกิดสำนึกที่มีรูปแบบหลากหลาย ภาวะแวดล้อม ทางสังคมนี้เริ่มตั้งแต่พ่อแม่ พี่น้อง ญาติ ครู เพื่อน บุคคลทั่วไป ระดับความเชื่อ ประเพณีวัฒนธรรม กฎหมาย ศาสนา ภาวะแวดล้อมด้านสื่อสารมวลชน และส่วนที่กำหนดจิตสำนึกของบุคคล คือ การได้สัมผัสจากการใช้ชีวิตที่มีพลังต่อการเกิดจิตสำนึก เช่น การไปโรงเรียน ไปทำงาน ดูละคร ฟังผู้คนสนทนากัน

๒.๖.๒ ปัจจัยภายใน คือ จิตสำนึกที่เกิดจากการคิดวิเคราะห์ของตนเองในการพิจารณาตัดสิน คุณค่าและความดีงาม ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติ โดยเฉพาะการปฏิบัติทางจิตใจ เพื่อขัดเกลาจิตสำนึกของตนเองให้เป็นไปทางใดทางหนึ่ง โดยการมองเห็น ฟัง รับรู้ การคิด และเกิดการเรียนรู้ แล้วนำมาพิจารณาเพื่อตัดสินใจว่าต้องการสร้างสำนึกแบบใด ก็จะมีการฝึกฝน และสร้างสมสำนึกเหล่านั้น

๒.๗ กระบวนการสร้างจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสา

การสร้างจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาให้เกิดขึ้นนั้น มีกระบวนการ^{๑๒} ดังนี้

๒.๗.๑ การปลูกฝังให้ตระหนักถึงความสำคัญของจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสา การมีจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเกิดจากการที่ได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็กจากครอบครัว และสถานศึกษา เช่น การปลูกฝังจิตสำนึกในการช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก โดยบุคคลในครอบครัว

^{๑๒} นิคาร์ตัน แก้วนิยมชัยศรี อ่างถึงโน แพรรักษ์รา เขียวชะอุ่ม, เอกสารประกอบการสอน วิชาพลเมืองที่เข้มแข็ง บทที่ ๖ จิตอาสา จิตสำนึกสาธารณะ, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, มปป, น. ๘ - ๙, สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๖, http://pws.npru.ac.th/praepat/index.php?act=๖a๙๙๒d๕๕๒๙f ๔๕๙a๔๔fee๕๕๘๗๓๓๓๒๕๕e๘๖&lnotype=editor_top&stm_id=๔๐๙๙.

ดังนั้น ผู้มีจิตสำนึกสาธารณะต้องเป็นพลเมืองในฐานะที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเมืองสมัยใหม่ มีความอดทนตระหนักว่า การมีส่วนร่วมไม่ทำให้ได้อย่างที่ต้องการเสมอไป ต้องเคารพและยอมรับความแตกต่างที่หลากหลาย และหาวิธีอยู่ร่วมกับความขัดแย้ง โดยการแสวงหาทางออกร่วมกัน การจำแนกประเด็นปัญหา การใช้เหตุผลในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การตัดสินใจ ต้องมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันให้มากที่สุด เพื่อหาข้อยุติสร้างการเข้าร่วมรับรู้ ตัดสินใจ และผนึกกำลัง เพื่อให้เกิดการยอมรับจากทุกฝ่าย

๒.๘.๖ คำนี้ถึงผลประโยชน์ส่วนรวม คนในสังคมต้องคิดถึงการเมืองในฐานะกิจการเพื่อส่วนรวมและเพื่อคุณธรรมมากขึ้น

๒.๘.๗ การลงมือกระทำ การวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้สถานการณ์ดีขึ้น ต้องลงมือกระทำด้วย โดยเริ่มจากครอบครัวในการวางพื้นฐานให้การอบรมด้านจริยธรรมของพลเมือง สถาบันการศึกษาไม่เพียงเป็นสถานที่ฝึกทักษะและให้ความรู้เท่านั้น แต่จะต้องรับช่วงต่อในการสร้างค่านิยมที่เหมาะสมต่อจากครอบครัว รวมทั้งเครือข่ายสังคมที่เกิดขึ้นระหว่างเพื่อนบ้าน ที่ทำงาน สโมสร สมาคมต่าง ๆ เชื่อมโยงบุคคลที่สนใจเรื่องของตนเข้าเป็นกลุ่มที่ใส่ใจผู้อื่น ช่วยดำรงรักษาประชาคม สังคมและกฎ จริยธรรม รวมทั้งสถาบันที่มีอิทธิพลสูงต่อสังคม คือ สถาบันศาสนาและสื่อมวลชน นับว่ามีบทบาทสำคัญในการร่วมสร้างให้สังคมเข้มแข็ง

บทที่ ๓

กิจกรรมในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคม

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้ดำเนินกิจกรรมในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคม โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานภายนอก ซึ่งมีรายละเอียดของกิจกรรมและองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ดังต่อไปนี้

๓.๑ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหัวข้อ “การขับเคลื่อนองค์กรคุณธรรมต้นแบบ”

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้จัดโครงการขยายเครือข่ายเพื่อสร้างความร่วมมือในการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายด้านคุณธรรมและจริยธรรม เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๖ ณ วัดแคใน และโรงเรียนวัดแคใน ตำบลบางกร่าง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยมีกิจกรรมในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคม คือ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหัวข้อ “การขับเคลื่อนองค์กรคุณธรรมต้นแบบ” ซึ่งเป็นการรับฟังการบรรยายจากนางพิสมัย บุญเทียม คลังจังหวัดนนทบุรี สำนักงานคลังจังหวัดนนทบุรี ในฐานะผู้แทนองค์กรคุณธรรมต้นแบบโดดเด่น โดยมีรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

๓.๑.๑ สำนักงานคลังจังหวัดนนทบุรี

สำนักงานคลังจังหวัดนนทบุรี เป็นหน่วยงานในสังกัดกรมบัญชีกลาง ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง พ.ศ. ๒๕๖๒ มีหน้าที่และอำนาจดำเนินการเกี่ยวกับการกำกับตรวจสอบ และอนุมัติการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ เงินนอกงบประมาณของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ จัดทำรายงานการเงินการคลังของจังหวัด ให้คำปรึกษาด้านการบัญชี การตรวจสอบภายใน กฎหมายระเบียบ ข้อบังคับและหลักเกณฑ์ด้านการเงินการคลัง และการพัสดุภาครัฐแก่ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งเร่งรัดและติดตามการใช้จ่ายเงินของจังหวัด ดังนั้น สำนักงานคลังจังหวัดนนทบุรี จึงต้องการบุคลากรที่มีคุณธรรมจริยธรรมในการเข้ามาปฏิบัติงานในองค์กร อันเป็นการสนับสนุนให้คนดีมีที่ยืนในสังคม ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และเป็นไปตามค่านิยมของกรมบัญชีกลางที่ว่า “ซื่อสัตย์โปร่งใส บริการด้วยใจ รักษาวินัยทางการคลัง รวมพลังพันธมิตร มีหลักคิดพัฒนา”

๓.๑.๒ กระบวนการขับเคลื่อนให้เป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบโดดเด่น

สำนักงานคลังจังหวัดนนทบุรีได้รับรางวัลองค์กรคุณธรรมต้นแบบโดดเด่นประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๕ จากกระทรวงวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นองค์กรที่ได้รับการประเมินในระดับสูงสุดของเกณฑ์สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการทำงานของหน่วยงานในด้านการส่งเสริมคุณธรรม โดยมีกระบวนการขับเคลื่อนจนนำไปสู่การเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบโดดเด่น ดังนี้

(๑) ปฏิบัติงานตามหน้าที่และอำนาจของหน่วยงาน โดยวิสัยทัศน์ของกรมบัญชีกลาง คือ “กำกับดูแลและบริหารเงินแผ่นดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด” เกิดประโยชน์ต่อองค์กร ประเทศชาติ และประชาชน

(๒) นำหลักคุณธรรม ๕ ประการ ตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) มาเป็นแนวทางการดำรงตนของบุคลากรในหน่วยงาน

๑) พอเพียง คือ ดำรงชีวิตอย่างพอประมาณ ไม่โลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น สังคม และสิ่งแวดล้อม มีเหตุผล ใช้ความรู้อย่างรอบคอบและรอบด้าน และสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อให้สามารถรอดพ้นจากวิกฤตภัยต่าง ๆ ได้

๒) วินัย คือ ปฏิบัติตนตามกติกายาบรรณวิชาชีพขององค์กรและสังคมตามหน้าที่ พลเมืองที่ดีและเคารพกฎหมาย ตลอดจนป้องกันและรับผิดชอบผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

๓) ซื่อสัตย์สุจริต คือ มีความซื่อสัตย์ ซื่อตรง ยึดมั่น ยืนหยัดในการรักษาความจริง ความถูกต้องและเป็นธรรม ไม่สนับสนุน ไม่ร่วมมือ ไม่ยินยอม พร้อมต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ

๔) จิตอาสา คือ การให้และเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม ช่วยเหลือเกื้อกูล ต่อสรรพสิ่งทั้งหลายเพื่อประโยชน์สุขแก่พวกเขาเหล่านั้นและของสังคม

๕) กตัญญู คือ สำนึกรู้คุณและแสดงออกถึงความกตัญญูต่อแผ่นดินเกิด ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สถาบันองค์กรและผู้มีพระคุณ นับตั้งแต่ บิดา มารดา ญาติผู้ใหญ่ ครูอาจารย์ เป็นต้น ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งของอาจเป็นการกระทำ หรือความจริงใจ บนหลักพื้นฐานของความถูกต้องดีงาม

๓.๑.๓ การขับเคลื่อนในประเด็น “ปัญหาที่อยากแก้” และ “ความดีที่อยากทำ”

(๑) ปัญหาที่อยากแก้

การพัฒนาและปรับเปลี่ยนงานด้านการบริการประชาชนของบุคลากรในหน่วยงาน ให้เป็นไปด้วยความเต็มใจ ด้วยการปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์และภารกิจขององค์กรให้เป็น Smart Office จะเห็นได้จากสำนักงานคลังจังหวัดทั้ง ๗๖ จังหวัด จะมีโครงสร้างเหมือนกันทุกจังหวัด ทั้งโครงสร้างทางกายภาพ อุปกรณ์ สภาพแวดล้อมในการทำงาน และเน้นให้ความสำคัญกับหลัก 3P

๑) People บุคลากร : มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรอบรู้ รู้ลึก และรู้จักจริงในเรื่องกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ แนวทางต่าง ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตน

๒) Place สถานที่ : สำนักงานคลังจังหวัดมีสถานที่ที่มีความสะดวก ทันสมัย มีความเหมาะสมสำหรับการให้บริการประชาชน และมีโครงสร้างทางกายภาพ เช่น อุปกรณ์ สภาพแวดล้อมในการทำงานเหมือนกันทุกจังหวัด

๓) Product การบริการ : ให้ความสำคัญกับการบริการที่มีคุณภาพ ถูกต้องตามหลักกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้อง

(๒) ความดีที่อยากทำ

การพัฒนาบุคลากรในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพและตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ ดังนี้

๑) การสร้างจิตสำนึกให้แก่บุคลากร กล่าวคือ หน่วยงานต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ เพื่อสามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้รับบริการ ซึ่งหากผู้รับบริการได้รับข้อมูลที่ถูกต้องด้วยการอธิบายที่ง่ายต่อการเข้าใจ เมื่อผู้รับบริการเกิดความเข้าใจ ย่อมจะเกิดความสุขใจทั้งประชาชนผู้รับบริการและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ อย่างไรก็ตาม การที่บุคลากรจะมีความสามารถในการให้บริการดังกล่าว หน่วยงานจะต้องมีการสร้างองค์ความรู้ให้แก่บุคลากร โดยสำนักงานคลังจังหวัดนนทบุรี มีการจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุกเดือนในทุกเรื่อง และเป็นสิ่งจำเป็นที่บุคลากรทุกคนต้องรู้ทั้งเรื่องที่เป็นประเด็นด่วน เพื่อร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และเรื่องทั่วไป พร้อมทั้งสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และการสร้างจิตสำนึกในการให้บริการอย่างเต็มใจ รวมทั้งการเตรียมความพร้อมในการให้บริการอย่างต่อเนื่องในทุกเวลา

๒) สร้างทีมงาน ความรู้รักสามัคคี รวมทั้งการทำงานแทนกันได้ เช่น บริเวณหน้าเคาน์เตอร์ให้บริการจะจัดให้มีเจ้าหน้าที่ประจำ จำนวน ๒ คน หากไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ จะให้ผู้บังคับบัญชาระดับสูงเข้าไปแก้ไข ทั้งนี้ มีการเปิดแอปพลิเคชันไลน์สำหรับแก้ไขปัญหาเฉพาะเรื่อง โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเข้ามาร่วมด้วย เพื่อช่วยแก้ไขปัญหา โดยยึดแนวคิดที่ว่า “พยายามสร้างแหล่งเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย”

๓) การปรับทัศนคติเพื่อให้เกิดการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นหรือ “เอาใจเขามาใส่ใจเรา” กล่าวคือ การยกตัวอย่างเพื่อสะท้อนให้เห็นภาพการเอาใจเขามาใส่ใจเรา หากญาติของเราได้รับการปฏิบัติแบบนี้จะรู้สึกอย่างไร และปลูกฝังการรู้จักการให้บริการด้วยความทุ่มเทอย่างเต็มที่

๓.๑.๔ มาตรการให้คุณให้โทษ

การสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรให้ปฏิบัติตนเพื่อเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งจะทำให้หน่วยงานเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบโดดเด่น โดยการให้ความดีความชอบในรูปแบบการประเมินเลื่อนเงินเดือน ซึ่งได้กำหนดไว้ในเกณฑ์การประเมินเกี่ยวกับการมุ่งผลสัมฤทธิ์ คุณธรรมจริยธรรมการทำงานเป็นทีม การให้บริการที่ดีและมีคุณภาพ

๓.๑.๕ การจัดกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึก

(๑) สำนักงานคลังจังหวัดนนทบุรีมีการจัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรม ซึ่งมีกิจกรรมหรือโครงการจิตอาสาต่าง ๆ ที่เป็นส่วนสนับสนุนความร่วมมือในการบริหารงานระดับพื้นที่ ในขณะเดียวกันผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรีได้กำหนดนโยบาย ๖ ดี ประกอบด้วย เศรษฐกิจดี สะอาดดี สะดวกดี (การให้บริการต่าง ๆ ของภาครัฐ) สภาพแวดล้อมดี ปลอดภัยดี (การจราจร ความมั่นคงในชีวิตทรัพย์สิน) และคุณภาพชีวิตดี ซึ่งสำนักงานคลังจังหวัดนนทบุรีมีนโยบายส่งเสริม สนับสนุนและส่งบุคลากรเข้าร่วมในกิจกรรมของจังหวัดนนทบุรีอย่างต่อเนื่อง และจังหวัดนนทบุรีมีโครงการปลูกต้นไม้ให้เป็นพื้นที่สีเขียว ปัจจุบันปลูกได้ประมาณ ๑๐ ไร่ รวมทั้งมีบ่อบำบัดขยะ ขนาด ๒๐๐ ไร่

(๒) นำบุคลากรไปร่วมพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ทำบุญ ถวายภัตตาหารเพล ไหว้พระ สวดมนต์ ทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เช่น ปรับสภาพแวดล้อมของวัด โรงเรียน โดยมีการกำหนดไว้ใน แผนส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของสำนักงาน เช่น วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา มีการบริหารจัดการงาน ให้ตอบโจทย์ การส่งเสริมคุณธรรม การขับเคลื่อนงานตามภารกิจที่รับผิดชอบ

๓.๑.๖ การนำหลักศาสนามาปฏิบัติงานหรือใช้ในชีวิตประจำวัน

สำนักงานคลังจังหวัดนนทบุรีมีการสอดแทรกเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมไว้ใน การปฏิบัติงาน เช่น เมื่อมีข้าราชการใหม่มาบรรจุ กรมบัญชีกลางกำหนดให้ทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม ที่จัดขึ้นเพื่อปลูกฝังให้ข้าราชการดังกล่าวเป็นข้าราชการที่ดี รวมทั้งมีการแจ้งเวียนหลักธรรม คุณธรรมต่าง ๆ ให้บุคลากรได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง

๓.๑.๗ การยกย่องเชิดชูบุคลากรที่มีคุณธรรม จริยธรรม

สำนักงานคลังจังหวัดนนทบุรีมีการยกย่องเชิดชูคนดี ผู้อุทิศเวลา ให้บริการด้วยความเต็มใจ โดยใช้วิธีประเมินแบบ ๓๖๐ องศา ซึ่งกำหนดให้บุคลากรคัดเลือกกันเอง พร้อมทั้งมอบเกียรติบัตร เพื่อยกย่องเชิดชู โดยจะเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. ๒๕๖๖

๓.๑.๘ สร้างการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน

ต้องชี้ให้บุคลากรทุกคนเห็นความสำคัญของตนเอง โดยทุกคนต้องทำงานร่วมกัน อย่างมีความสุข ทุกคนมีความสำคัญที่สุด หากใครคนใดคนหนึ่งไม่ได้ ทุกคนมีบทบาทสำคัญแตกต่างกัน มีมาตรการดูแลทุกคนให้มีความสุข ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างค่านิยมให้บุคลากรอยู่ร่วมกัน อย่างสันติสุข ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น ขับเคลื่อนงานได้ สร้างวัฒนธรรมที่ดี มีความรับผิดชอบ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน

๓.๑.๙ การสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกองค์กร

สำนักงานคลังจังหวัดนนทบุรี นอกจากจะมีหน้าที่และอำนาจดำเนินการเกี่ยวกับการกำกับ ตรวจสอบ และอนุมัติการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ เงินนอกงบประมาณของส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจ จัดทำรายงานการเงินการคลังของจังหวัดแล้ว ยังมีหน้าที่ให้คำปรึกษาด้านการบัญชี การตรวจสอบภายใน กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและหลักเกณฑ์ด้านการเงินการคลัง และการพัสดุ ภาครัฐแก่ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ ซึ่งหากส่วนราชการในจังหวัดนนทบุรีประสบปัญหา เช่น ขาดองค์ความรู้ด้านการเงินการคลัง จะมีการให้คำแนะนำในเรื่องดังกล่าว ทั้งยังมีการสร้างเครือข่าย และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างสำนักงานคลังจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ส่งผลให้สำนักงานคลัง จังหวัดประมาณ ๒๐ แห่ง จากทั้งหมดจำนวน ๗๖ แห่ง ได้รับรางวัลได้รับรางวัลองค์กรคุณธรรมต้นแบบ โดดเด่นประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๕ จากกระทรวงวัฒนธรรม

๓.๑.๑๐ การเผยแพร่องค์ความรู้และปลูกฝังเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชน

การเผยแพร่องค์ความรู้และปลูกฝังเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชน จะดำเนินการโดยสอดแทรกกิจกรรมต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับเนื้องาน เช่น การส่งเสริมกองทุนการออมแห่งชาติ ซึ่งเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนที่มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบห้าปีบริบูรณ์ มีสิทธิเป็นสมาชิกของกองทุนดังกล่าว

ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนรู้จักการออม มีการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างวินัย การออมตั้งแต่วัยเยาว์ในสถานศึกษาต่าง ๆ รวมทั้งสนับสนุนการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น การสนับสนุนของรางวัลให้กับสำนักงานเทศบาลเมืองนนทบุรี ในการจัดกิจกรรมวันเด็ก

๓.๑.๑๑ การนำหลักการเรื่อง “บวร” มาปรับใช้ในหน่วยงาน

หลักการเรื่อง “บวร” มีที่มาจากแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งได้พระราชทานแนวทางการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยอาศัย ๓ สถาบันหลักของสังคมไทย ประกอบด้วย บ้าน วัด และโรงเรียน การที่บุคลากรจะทำงานได้ มีประสิทธิภาพหรือไม่ องค์กรประกอบดังกล่าวมีความสำคัญ ครอบคลุมของบุคลากรต้องดี โดยการสร้าง วัฒนธรรมขององค์กรในการดูแลเอาใจใส่บุคลากรและครอบครัว ส่วนเรื่องของวัด จะมีการนำบุคลากร เข้าวัด ทำบุญ สวดมนต์ไหว้พระ และร่วมทำกิจกรรมสำคัญทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง

๓.๑.๑๒ การนำคุณธรรม ๕ ประการ โดยเฉพาะความกตัญญูมาปรับใช้ในการทำงาน

ความกตัญญูมีหลายระดับ ทั้งกตัญญูต่อบิดามารดา กตัญญูต่อแผ่นดิน ได้มีการนำ บุคลากรถวายสัตย์ปฏิญาณเพื่อเป็นข้าราชการที่ดีและพลังของแผ่นดินอย่างต่อเนื่อง และในส่วน ของผู้บรรยายจะตั้งสัตย์ปฏิญาณว่า จะทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด แสดงความกตัญญูต่อแผ่นดิน โดยต้องเกษียณอายุราชการอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี เพื่อเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติที่ดีของบุคลากร ในหน่วยงาน ทั้งนี้ ในทุก ๆ ปี บุคลากรของสำนักงานคลังจังหวัดนนทบุรีจะมีการร่วมกันประกาศ เจตจำนงสุจริต รวมทั้งมีการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการทำงานด้วยความตั้งมั่น ความสุจริต ซื่อสัตย์ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการเป็นข้าราชการที่ดีของแผ่นดิน อันเป็นการสร้าง กรอบกติกาในการบริหารงานให้ทุกคนได้รับทราบ และใช้เป็นแนวทางการทำงานร่วมกัน

๓.๑.๑๓ แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

ในการดำเนินงานมีปัญหาเกิดขึ้น แต่ใช้หลักใจแลใจในการแก้ไขปัญหา นั่นคือ บุคลากรมาจากครอบครัวที่แตกต่างกัน พื้นที่ต่างกันจากหลายภูมิภาค จึงพยายามสร้างวัฒนธรรม องค์กรให้เห็นว่าทุกคนอยู่ในสำนักงานคลังจังหวัดนนทบุรี ซึ่งถือเป็นบ้านหลังที่สอง เมื่อทุกคนอยู่ในบ้าน หลังเดียวกัน เป็นครอบครัวเดียวกัน ผู้บรรยายต้องเป็นต้นแบบในการทำให้บุคลากรทุกคนสามารถ เปิดใจพูดคุยได้ในทุกเรื่อง โดยต้องทำตัวเป็นเพื่อน พี่ น้อง อยู่ร่วมกันแบบพี่น้อง มีปัญหาให้พูดคุย แบบตรงไปตรงมา เชื่อใจซึ่งกันและกัน มีความซื่อสัตย์ เพื่อเราจะสามารถทำงานร่วมกันได้

ภาพกิจกรรม

๓.๒ กิจกรรมจิตอาสาทำความสะอาดห้องน้ำ ณ วัดแคใน

วัดเป็นสถานที่ที่สำคัญของชาวพุทธ วัดเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชนเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชนที่จะได้พบปะกันมาทำบุญสร้างกุศลร่วมกัน สร้างวัฒนธรรมอันดีงามถือเป็นจุดเด่นของคนไทยแสดงถึงวัฒนธรรมวิถีการดำเนินชีวิต ปัญหาที่พบมากในปัจจุบัน คือ คนที่มาวัดไม่ดูแลรักษาความสะอาดส่งผลให้เกิดความไม่สะอาด มีบุคลากรในการทำความสะอาดน้อยกว่าที่ควร วัดเป็นเสมือนที่พึ่งต่าง ๆ เมื่อเกิดอะไรขึ้นก็จะนึกถึงวัดเป็นอันดับแรก คนที่เข้าไปใช้มีมากแต่ไม่มีบุคลากรที่ทำความสะอาดเพียงพอ รวมทั้งวัดยังเป็นศูนย์รวมของสัตว์ต่าง ๆ มากมาย ก่อให้เกิดเชื้อโรค สิ่งสกปรกตามพื้นที่ต่าง ๆ ภายในวัด ทำความสะอาดไม่ทั่วถึง ผู้คนที่เข้าไปใช้ก็ยังขาดจิตสำนึกไม่ช่วยกันรักษาความสะอาด จึงทำให้บุคลากรและพระสงฆ์มีภาระต้องทำความสะอาดมากขึ้น ห้องน้ำในวัดก็เกิดความสกปรกซึ่งเกิดจากสิ่งปฏิกูล สิ่งอำนวยความสะดวกไม่คอยดีเท่าที่ควร เช่น ห้องน้ำมีกลิ่นเหม็น สกปรก ห้องน้ำบางห้องไม่มีชั้นตักน้ำ ไม่มีแปรงขัดห้องน้ำ ไม่มีน้ำยาล้างห้องน้ำ โบสถ์หรือพื้นที่บริเวณรอบ ๆ กุฏิพระสงฆ์ก็มีใบไม้ ทั้งนี้ ยังรวมถึงการเกิดโรคติดต่อ ซึ่งมีปัจจัยที่ทำให้เกิดโรคประกอบด้วย บุคคล เชื้อโรค พาหนะนำโรค และสิ่งแวดล้อม ซึ่งในการป้องกันควบคุมโรคติดต่อจะต้องควบคุมปัจจัยดังกล่าวที่สำคัญ คือ สิ่งแวดล้อม ต้องถูกสุขลักษณะ โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของบุคคลต้องสะอาดถูกสุขลักษณะ จึงจะทำให้ไม่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของเชื้อโรค และการปรับปรุงควบคุมหรือรักษาสภาพแวดล้อมให้สะอาดถูกสุขลักษณะ เป็นสิ่งที่ประชาชนในทุกหมู่บ้านหรือทุกชุมชนทำได้ ปฏิบัติได้ในวิถีชีวิตประจำวันของแต่ละบุคคลแต่ละหลังคาเรือน ซึ่งหมู่บ้านใดชุมชนใดมีการปรับปรุงรักษาความสะอาดที่พอกอาศัยให้ได้มาตรฐานเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ก็จะเป็นการป้องกันโรคติดต่อต่าง ๆ ในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ประชาชนในชุมชนนั้น ๆ มีสุขภาพที่แข็งแรง ไม่เจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อดังกล่าว เครือข่ายสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา จึงจัดโครงการ”เครือข่ายคุณธรรม บวร” และกิจกรรมจิตอาสาทำความสะอาดบริเวณวัด ศาลา และห้องน้ำ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการฯ เพื่อสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่หรือกิจกรรมที่ทำให้ประชาชนได้รับบริการที่ดี ตลอดจนการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อกระตุ้นให้บุคลากรมีจิตสำนึกในการรักษาความสะอาด เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมห้องน้ำให้สะอาดถูกสุขลักษณะ และช่วยขัดเกลาทางจิตใจให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้รู้คุณค่าของการแบ่งปันและการช่วยเหลือผู้อื่นขัดเกลาจิตใจให้บุคคลเห็นความสำคัญของวัด ทำให้มีสมาธิ จิตใจสงบ และฝึกความอดทนเพื่อนำมาปรับใช้ในการทำงานเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่พุทธศาสนิกชนคนรุ่นหลังให้ปฏิบัติตามและมีใจที่เป็นจิตอาสาแบบนี้ต่อไป

ภาพกิจกรรม

ภาพกิจกรรม(ต่อ)

๓.๓ กิจกรรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการมีจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคมพร้อมกิจกรรม การเล่นเกแบกของรางวัล

ในการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนของโรงเรียนวัดแคใน ตำบลบางกร่าง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ในครั้งนี้ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา โดยสำนักต่าง ๆ ที่เข้าร่วมกิจกรรมได้มีการถ่ายทอดความรู้อย่างครอบคลุมทุกด้าน ได้แก่ การมีวินัย การมีจิตพอเพียงต้านทุจริต จิตอาสา ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู และความพอเพียง พร้อมทั้งจัดกิจกรรมการเล่นเกแบกของรางวัล ในแต่ละกิจกรรม ในส่วนของกิจกรรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการมีจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสา เพื่อสังคม พร้อมกิจกรรมการเล่นเกแบกของรางวัลนั้น เป็นกิจกรรมที่จัดโดยสำนักกฎหมาย สำนักการประชุม สำนักภาษาต่างประเทศ และสำนักการต่างประเทศ ซึ่งมีรายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

ผู้แทนจากทุกสำนักดังกล่าวข้างต้นได้ร่วมกันจัดกิจกรรมการเล่นเกแบก “จิตอาสานับเลข” โดยเชิญชวนให้เด็กนักเรียนโรงเรียนวัดแคในที่มีจิตอาสา จำนวนประมาณ ๒๕ คน เข้าร่วมแข่งขัน นับเลขต่อจากผู้เล่นก่อนหน้าจากเลข ๑ - ๑๐๐ ซึ่งผู้เล่นที่นับถึงเลขลงท้ายด้วย ๕ และเลขที่มีเลข ๕ ทหารลงตัว ได้แก่ ๕, ๑๐, ๑๕, ๒๐, ๒๕, ๓๐, ๓๕, ๔๐, ๔๕, ๕๐, ๕๕, ๖๐, ๖๕, ๗๐, ๗๕, ๘๐, ๘๕, ๙๐, ๙๕, ๑๐๐ จะต้องพูดคำว่า “จิตอาสา” โดยเล่นเกมดังกล่าวจำนวน ๓ ครั้ง และภายหลังจากเล่นเกม จบแล้วได้แจกของรางวัลให้แก่ผู้เข้าร่วมเล่นเกมทุกคน และได้ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการมีจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคมให้แก่เด็กนักเรียนโรงเรียนวัดแคในได้ตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องดังกล่าวสรุปได้ ดังนี้

การมีจิตอาสา คือ การสมัครใจ เต็มใจ หรือเสียสละในการทำกิจกรรมที่เป็นการช่วยเหลือ และเป็นประโยชน์ต่อสังคม ดังนั้น การที่นักเรียนโรงเรียนวัดแคในซึ่งเป็นตัวแทนของนักเรียนทั้งหมด อาสาสมัครเข้าร่วมเล่นเกมฯ ด้วยความเต็มใจ ถือว่านักเรียนเป็นผู้มีจิตอาสาที่เสียสละเวลา แรงกาย และสติปัญญาเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ทั้งนี้ การมีจิตอาสานั้นมีความสำคัญต่อสังคมเพราะเป็นสิ่งที่ทำให้การจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมประสบความสำเร็จ มีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์ต่อสังคม ดังนั้น การที่นักเรียน มีจิตอาสาในการเข้าร่วมเล่นเกมซึ่งเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนต้องเข้ามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่สังคม จัดขึ้น นอกจากนักเรียนจะได้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้แสดงความมีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อน ที่เล่นเกมไม่ถูกต้อง และได้ของรางวัลจากการเข้าร่วมเล่นเกมแล้ว ยังทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ที่สังคม หรือโรงเรียนจัดขึ้นประสบความสำเร็จ มีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วย

ดังนั้น นักเรียนจึงควรฝึกตนให้เป็นผู้มีจิตสำนึกสำนึกสาธารณะและมีจิตอาสา พร้อมทั้งจะเสียสละ อุทิศตน ช่วยเหลือ มีน้ำใจแบ่งปันผู้อื่น และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม เพื่อให้สังคมน่าอยู่ และคนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขต่อไป

ภาพกิจกรรม

บทที่ ๔

องค์ความรู้จากการดำเนินโครงการขยายเครือข่ายเพื่อสร้างความร่วมมือในการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรม กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายด้านคุณธรรมและจริยธรรม

จากการดำเนินกิจกรรมในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคมของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ซึ่งได้มีการจัดโครงการขยายเครือข่ายเพื่อสร้างความร่วมมือในการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรม กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายด้านคุณธรรมและจริยธรรม ก่อให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสร้างจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๔.๑ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหัวข้อ “การขับเคลื่อนองค์กรคุณธรรมต้นแบบ”

จากการรับฟังการบรรยายของผู้แทนองค์กรคุณธรรมต้นแบบโดดเด่นทำให้ทราบถึงกระบวนการในการขับเคลื่อนให้หน่วยงานเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบโดดเด่น ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดทางวิชาการเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคม ดังต่อไปนี้

การนำหลักคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา และกตัญญู ตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) มาเป็นแนวทางการดำรงตนของบุคลากรในหน่วยงานสอดคล้องกับกระบวนการสร้างจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสา กล่าวคือ เป็นการปลูกฝังให้บุคลากรในหน่วยงานเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรมและตระหนักถึงความสำคัญของจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคม

การปฏิบัติงานตามหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานด้วยความทุ่มเทและอุทิศตน รวมทั้งช่วยเหลือและบริการแก่ประชาชนด้วยความเต็มใจ เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคม

การขับเคลื่อนในประเด็น “ปัญหาที่อยากแก้” และ “ความดีที่อยากทำ” โดยการพัฒนาและปรับเปลี่ยนงานด้านการบริการประชาชนของบุคลากรในหน่วยงานให้เป็นไปได้ด้วยความเต็มใจ ด้วยการปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์และภารกิจขององค์กรให้เป็น Smart Office และการพัฒนาบุคลากรในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพและตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ โดยสร้างจิตสำนึกให้แก่บุคลากร ด้วยการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ เพื่อสามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้รับบริการ ซึ่งจะทำให้บุคลากรดังกล่าวรู้จักการช่วยเหลือผู้อื่น มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง และคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม อันเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคม ซึ่งเป็นการพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว

การพัฒนาบุคลากรด้วยแนวความคิดเกี่ยวกับการสร้างทีมงาน การสร้างความรู้รักสามัคคี การทำงานแทนกันได้ และการปรับทัศนคติเพื่อให้เกิดการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นหรือ “เอาใจเขามาใส่ใจเรา” เป็นการส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงานรู้จักการช่วยเหลือผู้อื่นและเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล อันเป็นคุณลักษณะของผู้ที่มีจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคม

การจัดกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับสาธารณประโยชน์ เช่น โครงการปลูกต้นไม้ให้พื้นที่สาธารณะ เป็นพื้นที่สีเขียว การสร้างบ่อบำบัดขยะ การส่งเสริมให้บุคลากรนำหลักศาสนาไปใช้ในการปฏิบัติงาน และการดำรงชีวิตประจำวัน เป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อการมีจิตสำนึกสาธารณะ และจิตอาสาของบุคคล

การเผยแพร่องค์ความรู้และปลูกฝังเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนโดยสอดแทรก กิจกรรมต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับภารกิจตามหน้าที่และอำนาจของหน่วยงาน สอดคล้องกับกระบวนการ สร้างจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาด้วยการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องดังกล่าวผ่านการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก

การนำหลักการเรื่อง “บวร” มาปรับใช้ในหน่วยงาน โดยการสร้างวัฒนธรรมขององค์กรในการดูแล เอาใจใส่บุคลากรและครอบครัว มีการจัดกิจกรรมให้บุคลากรเข้าวัด ทำบุญ สวดมนต์ไหว้พระ และร่วมทำกิจกรรมสำคัญทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง เป็นการส่งเสริมให้เกิดปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อการมีจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยภายนอก ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับ ภาวะทางสัมพันธภาพของมนุษย์ ภาวะทางสังคมเป็นภาวะที่ลึกซึ้งซึ่งมีผลต่อจิตสำนึกด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ เป็นภาวะที่ได้อบรมกล่อมเกลา และสะสมอยู่ในส่วนของการรับรู้ และปัจจัยภายใน คือ จิตสำนึก ที่เกิดจากการคิดวิเคราะห์ของตนเองในการพิจารณาตัดสินคุณค่าและความดีงาม ซึ่งจะส่งผลต่อ พฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติโดยเฉพาะการปฏิบัติทางจิตใจ

๔.๒ กิจกรรมจิตอาสาทำความสะอาดห้องน้ำ ณ วัดแคใน

จิตอาสาทำความสะอาดห้องน้ำ ณ วัดแคใน ทำให้บุคลากรสำนักงานมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม (Collective Consciousness) การมีความรับผิดชอบต่อสังคมหรือการให้ความสำคัญกับส่วนรวม การเอื้อเพื่อเกื้อกูล หรือความคิดที่มุ่งที่จะทำแต่ประโยชน์เกื้อกูลทั้งแก่ตนและผู้อื่น ตลอดจนสาธารณะทั่วไป โดยมีเมตตาจิต (ปรารถนาดี) และกรุณาจิต (ความคิดร่วมด้วยช่วยแก้ปัญหา) เป็นพื้นฐาน การปลูกจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม ให้เจริญงอกงามในจิตใจ ย่อมสามารถแก้วิกฤตปัญหาความเห็นแก่ตัว ทำให้เป็นคนเสียสละ อุทิศตนทุ่มเท ทำงานเพื่อผลประโยชน์ต่อส่วนรวมได้มากเพียงนั้น การปลูกจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมตามวิถีแห่งพุทธธรรม คือ การประพฤติปฏิบัติตาม “หลักสังคหวัตถุธรรม/หลักแห่งการสงเคราะห์” ๔ ประการ กล่าวคือ

ทาน คือ การให้เอื้อเพื่อเผื่อแผ่เสียสละ แบ่งปันสิ่งของ ตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน ซึ่งจะช่วย แก้ไขปัญหาการแย่งอาหาร ที่อยู่อาศัย คู่สังวาส อำนาจในสังคมส่วนรวมได้

ปิยวาจา คือ การกล่าวคำสุภาพ ไพเราะอ่อนหวาน สมานไมตรี ทำให้เกิดความรักความเคารพนับถือ ซึ่งกันและกัน สามารถช่วยแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง

อัตถจริยา คือ การชวนช่วยช่วยเหลือกิจการหมู่คณะ ดูแลรักษาสมบัติส่วนรวม และบำเพ็ญสาธารณะ ประโยชน์

สมานัตตตา คือ การประพฤติตนให้เหมาะสมแก่ฐานะและภาวะที่ดำรงอยู่ ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสมาชิก ของสังคมให้ถูกต้อง เป็นการช่วยปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกที่ดีให้แก่บุคลากรของสำนักงานให้มีจิตอาสา สามัคคีในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและยังช่วยให้มีสมาธิ จิตใจสงบ ช่วยขัดเกลาทางจิตใจให้แก่ผู้ร่วมกิจกรรม ได้อย่างดีเยี่ยม

การทำงานอาสาสมัครนั้นมีรายละเอียดใกล้เคียงกับคุณสมบัติของบุคคลผู้ที่มีอยู่ในตัวตนเองอยู่แล้ว เนื่องจากบุคคลเหล่านี้สามารถเป็นผู้ที่มีจิตอาสาได้ทันที เนื่องจากผ่านการถูกหล่อหลอมหรือถูกขัดเกลา มาตั้งแต่สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา (บวร) ตลอดจนหลักการทำงานอาสาสมัคร เกือบทุกกิจกรรมก็มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงไปถึงหลักการทำงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น สังคม และประเทศ เพราะฉะนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า หลักการของจิตอาสา ได้แก่ หลักการที่มีคุณสมบัติเฉพาะตัวตน ของแต่ละบุคคล ซึ่งได้ผ่านการขัดเกลาจากสถาบันสังคมมาแล้วจนกระทั่งเกิดเป็นพฤติกรรมที่สามารถ อยู่อย่างฝังแน่นไปตลอดชีวิต จากนั้นจึงนำมาสู่แนวปฏิบัติของบุคคลผู้นั้นจนกลายเป็นหลักการทำงาน เสริมสร้างศักยภาพของตนเองแล้วนำไปต่อยอดสู่การพัฒนา และหลักการทำงานพัฒนาที่ก่อให้เกิดประโยชน์ ได้จริงในระดับปัจเจกบุคคล

ทั้งนี้ การเป็นจิตอาสาทำความสะอาดห้องน้ำ ณ วัดแคใน เป็นการเสียสละต่อสังคม (Prosocial Behavior) การเสียสละต่อสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม การเสียสละเวลา กำลังกาย กำลังทรัพย์เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม รวมทั้งการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วนตน และรู้จักเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ พฤติกรรมที่แสดงออก ได้แก่ สละกำลังกาย กำลังทรัพย์และเวลาช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน รู้จักเป็นผู้ให้ มากกว่าผู้รับ และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม

๔.๓ กิจกรรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการมีจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคม พร้อมกิจกรรม การเล่นเกมแจกของรางวัล

การส่งเสริมหรือพัฒนาการมีจิตสำนึกสาธารณะนั้น สามารถปลูกฝังให้เด็กมีจิตสำนึก ด้านสาธารณะด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้เด็กมีจิตใจที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมก่อนประโยชน์ส่วนตน ทั้งยังอาสาดูแลรับผิดชอบสมบัติส่วนรวม มีการใช้สมบัติส่วนรวมอย่างเห็นคุณค่าและทะนุถนอม รู้จักการแบ่งปันโอกาสในการใช้ของส่วนรวมให้ผู้อื่น ดังนั้น เมื่อเด็กเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ปัญหาเรื่องการเอารัดเอาเปรียบคนอื่น ปัญหาการทำลายสาธารณะสมบัติต่าง ๆ จะลดลง นอกจากนี้ ด้านการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน และประโยชน์พวกพ้องก็จะลดน้อยลงจนนำมาสู่สังคม ประเทศชาติ ที่พัฒนาดีขึ้น และทำให้บุคคลที่มีจิตอาสานั้นมีความสุขในชีวิต

จากการจัดกิจกรรมการเล่นเกม “จิตอาสาฉบับเลข” ถือได้ว่าสอดคล้องกับความหมายของคำว่า จิตอาสา (volunteer spirit) ซึ่งหมายถึง จิตแห่งการให้โดยเต็มใจเพื่อผู้อื่น โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน พร้อมจะสละเวลา แรงกาย และสติปัญญาเพื่อสาธารณประโยชน์ โดยเป็นการเรียนรู้ความหมาย และความสำคัญของคำดังกล่าวผ่านกิจกรรมข้างต้น และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบสำคัญ ๓ ด้าน ของจิตอาสา อันได้แก่ ด้านการรู้จัก ด้านเจตคติ และด้านพฤติกรรม จะเห็นได้ว่า กิจกรรมดังกล่าว สอดคล้องและเป็นไปในองค์ประกอบทั้ง ๓ ประการ อย่างครบถ้วน ผ่านการเข้าร่วมเครือข่ายในการทำ กิจกรรมทางสังคมที่ได้จำลองขึ้นมาผ่านเกม “จิตอาสาฉบับเลข”

นอกจากนี้ สำหรับการสร้างกระบวนการจิตอาสาให้เกิดขึ้นผ่านกิจกรรม “จิตอาสานับเลข” มีกระบวนการปลูกฝังให้ตระหนักถึงความสำคัญของจิตอาสา อาจสร้างจิตสำนึก โดยมีกิจกรรมที่ให้การช่วยเหลือและเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง โดยการทำกิจกรรมที่เป็นการช่วยเหลือและทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

ทั้งนี้ หากเมื่อพิจารณาคุณลักษณะของบุคคลที่มีจิตอาสาจะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรม “จิตอาสานับเลข” เป็นประโยชน์แก่บุคคลที่เข้าร่วมทุกฝ่าย อันได้แก่ เด็กที่เข้าร่วมโครงการ รวมถึงข้าราชการของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาด้วย โดยจำแนกตามคุณลักษณะของบุคคลที่มีจิตอาสาที่ต้องมีพฤติกรรมสำคัญ ดังนี้

- **การช่วยเหลือผู้อื่น** หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกต่อผู้อื่นในสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน ระหว่างเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรม

- **การเสียสละต่อสังคม** หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกต่อผู้อื่นในสังคมโดยการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม การเสียสละเงิน เวลาและร่างกายเพื่อผู้อื่นและสังคมด้วยความเต็มใจ

- **การทุ่มเทและอุทิศตน** หมายถึง มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือให้บริการแก่บุคคลอื่น เพื่อพัฒนาสังคมด้วย

- **เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล** หมายถึง การเคารพและยอมรับความแตกต่างที่หลากหลาย โดยการแสวงหาทางออกร่วมกัน การใช้เหตุผลในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การตัดสินใจ ต้องมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันให้มากที่สุด

บทที่ ๕

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๕.๑ บทสรุป

จากการที่สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้จัดโครงการขยายเครือข่ายเพื่อสร้างความร่วมมือในการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายด้านคุณธรรมและจริยธรรม เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๖ ณ วัดแคใน และโรงเรียนวัดแคใน ตำบลบางกร่าง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยมีกิจกรรมในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคม ได้แก่ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหัวข้อ “การขับเคลื่อนองค์กรคุณธรรมต้นแบบ” กิจกรรมจิตอาสาทำความสะอาดห้องน้ำ และกิจกรรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการมีจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคม พร้อมกิจกรรมการเล่นเกมแจกของรางวัล โดยแต่ละกิจกรรมก่อให้เกิดองค์ความรู้ สรุปได้ดังนี้

กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหัวข้อ “การขับเคลื่อนองค์กรคุณธรรมต้นแบบ” ก่อให้เกิดองค์ความรู้ กล่าวคือ การที่หน่วยงานได้พัฒนาบุคลากร เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการนำหลักคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา และกตัญญู มาปรับใช้หรือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ การส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ด้วยความทุ่มเทและอุทิศตน มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง การช่วยเหลือและบริการแก่ประชาชนด้วยความเต็มใจ การปรับทัศนคติเพื่อให้เกิดการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น หรือ “เอาใจเขามาใส่ใจเรา” รวมทั้งการนำหลักการเรื่อง “บวร” มาปรับใช้ในหน่วยงาน โดยการสร้างวัฒนธรรมขององค์กรในการดูแลเอาใจใส่บุคลากรและครอบครัว เป็นการส่งเสริมและปลูกฝังให้บุคลากรเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม และตระหนักถึงความสำคัญของจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคม อันจะส่งผลให้บุคลากรในองค์กรนั้น ๆ ประกอบไปด้วยผู้มีจิตสำนึกสาธารณะและเป็นผู้ที่มีจิตอาสาที่จะทำประโยชน์แก่สังคม นำมาซึ่งความผาสุกในองค์กรและสังคมต่อไป

สำหรับกิจกรรมจิตอาสาทำความสะอาดห้องน้ำ ก่อให้เกิดองค์ความรู้ กล่าวคือ กิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ทำให้บุคลากรมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม ส่งเสริมให้บุคลากรรู้จักการเสียสละต่อสังคม มีความรับผิดชอบหรือการให้ความสำคัญกับส่วนรวม การเอื้อเฟื้อเกื้อกูล หรือความคิดอันมุ่งที่จะทำแต่ประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น โดยมีเมตตาจิตและกรุณาจิตเป็นพื้นฐาน โดยการปลูกจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมให้เจริญงอกงามในจิตใจ ย่อมสามารถแก้วิกฤตปัญหาความเห็นแก่ตัว ทำให้เป็นคนเสียสละอุทิศตน ทุ่มเททำงานเพื่อผลประโยชน์ต่อส่วนรวมได้มากขึ้น อันเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคม

ส่วนกิจกรรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการมีจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคม พร้อมกิจกรรมการเล่นเกมแจกของรางวัล ก่อให้เกิดองค์ความรู้ กล่าวคือ การส่งเสริมหรือพัฒนาการมีจิตสำนึกสาธารณะนั้น สามารถปลูกฝังให้เด็กมีจิตสำนึกสาธารณะด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีจิตใจที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมก่อนประโยชน์ส่วนตน ทั้งยังอาสาดูแลรับผิดชอบสมบัติส่วนรวม มีการใช้สมบัติส่วนรวมอย่างเห็นคุณค่าและทะนุถนอม รู้จักการแบ่งปัน เมื่อเด็กเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่

ปัญหาเรื่องการเอาใจเปรียบผู้อื่น ปัญหาการทำลายสาธารณสมบัติต่าง ๆ จะลดลง ซึ่งการจัดกิจกรรมการเล่นเกม “จิตอาสาฉบับเลข” ถือได้ว่าสอดคล้องกับความหมายของคำว่า จิตอาสา ที่หมายถึง จิตแห่งการให้โดยเต็มใจเพื่อผู้อื่น โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน พร้อมจะสละเวลา แรงกาย และสติปัญญา เพื่อสาธารณประโยชน์ โดยมีกระบวนการปลูกฝังให้ตระหนักถึงความสำคัญของจิตอาสา การสร้างจิตสำนึก ผ่านกิจกรรมเกี่ยวกับการช่วยเหลือและทำประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม การสร้างความเชื่อมั่น และความภาคภูมิใจต่อตนเอง จากกิจกรรมดังที่กล่าวมา จะเป็นการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นอนาคตของชาติ ให้เป็นผู้ที่มีจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคม นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้า และความมั่นคงของชาติ

ทั้งนี้ จากการดำเนินโครงการและกิจกรรมดังที่ได้กล่าวมา ทำให้บุคลากรของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้รับองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสร้างจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาเพื่อสังคม ซึ่งสามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าวมาปรับใช้ในการปฏิบัติหน้าที่และการดำรงชีวิตในสังคม ซึ่งจะทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพ การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างมีความสุข และสามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติและประชาชนต่อไป

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาควรเพิ่มระยะเวลาในแต่ละกิจกรรม เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๕.๒.๒ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาควรสนับสนุนให้บุคลากรในหน่วยงานนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในการดำเนินงานและการดำรงชีวิตในสังคม

๕.๒.๓ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาควรมีการปรับเปลี่ยนสถานที่ในการจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลาย เพื่อเป็นการขยายเครือข่าย และมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาให้แก่บุคลากรของสำนักงานอย่างยั่งยืน

๕.๒.๔ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ การตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการมีจิตสาธารณะ จิตอาสา เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและบรรลุเป้าหมายขององค์กรต่อไป

บรรณานุกรม

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรมการศาสนา. แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐). สืบค้นเมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๖๖. <https://nmpc.go.th/content-document/download?id=๑๕๘>.

ณัฐชุตตา สุภาพจน์. ๒๕๖๑. อ้างถึงใน แพรภัทธา เขียวชอุ่ม. เอกสารประกอบการสอน วิชาพลเมืองที่เข้มแข็ง บทที่ ๖ จิตอาสา จิตสำนึกสาธารณะ. มปป. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๖. http://pws.npru.ac.th/praepat/index.php?act=๖a๙๙๒d๕๕๒๙๔๕๙a๔๔fee๕๘๗๓๓๒๕๕๕๘๖&lnotype=editor_top&stm_id=๔๐๙๙.

ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ และยุทธนา วรณพิติกุล อ้างถึงใน แพรภัทธา เขียวชอุ่ม. เอกสารประกอบการสอน วิชาพลเมืองที่เข้มแข็ง บทที่ ๖ จิตอาสา จิตสำนึกสาธารณะ. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. มปป. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๖. http://pws.npru.ac.th/praepat/index.php?act=๖a๙๙๒d๕๕๒๙๔๕๙a๔๔fee๕๘๗๓๓๒๕๕๕๘๖&lnotype=editor_top&stm_id=๔๐๙๙.

นิตารัตน์ แก้วนิมชัยศรี อ้างถึงใน แพรภัทธา เขียวชอุ่ม. เอกสารประกอบการสอน วิชาพลเมืองที่เข้มแข็ง บทที่ ๖ จิตอาสา จิตสำนึกสาธารณะ. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. มปป. น. ๘ - ๙. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๖. http://pws.npru.ac.th/praepat/index.php?act=๖a๙๙๒d๕๕๒๙๔๕๙a๔๔fee๕๘๗๓๓๒๕๕๕๘๖&lnotype=editor_top&stm_id=๔๐๙๙.

ปิยะนาถ สรวิสุต. ๒๕๕๒. อ้างถึงใน แพรภัทธา เขียวชอุ่ม. เอกสารประกอบการสอน วิชาพลเมืองที่เข้มแข็ง บทที่ ๖ จิตอาสา จิตสำนึกสาธารณะและบุคคลตัวอย่างด้านงานจิตอาสาในสังคมไทย. มปป. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๖. http://pws.npru.ac.th/praepat/index.php?act=๖a๙๙๒d๕๕๒๙๔๕๙a๔๔fee๕๘๗๓๓๒๕๕๕๘๖&lnotype=editor_top&stm_id=๔๐๙๙.

ปิยาภรณ์ กันเกตุ. ๒๕๕๔. อ้างถึงใน แพรภัทธา เขียวชอุ่ม. เอกสารประกอบการสอน วิชาพลเมืองที่เข้มแข็ง บทที่ ๖ จิตอาสา จิตสำนึกสาธารณะ. มปป. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๖. http://pws.npru.ac.th/praepat/index.php?act=๖a๙๙๒d๕๕๒๙๔๕๙a๔๔fee๕๘๗๓๓๒๕๕๕๘๖&lnotype=editor_top&stm_id=๔๐๙๙.

ปภัส ฉัตรยาลักษณ์ และจุฑารัตน์ เปลวทอง. จิตสาธารณะและจิตอาสา (Public Mind and Volunteer Mind). สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๖. http://gened๒.cmru.ac.th/ge_learning/src/gen๑๓๐๖/GEN๑๓๐๖-Content๒.pdf.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔. อ้างคำว่า “จิต” สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๖. <https://dictionary.orst.go.th>.

_____. อ้างคำว่า “จิต” และคำว่า “อาสา” สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๖. <https://dictionary.orst.go.th>.

- วรากรณ์ พูลสวัสดิ์. ๒๕๖๒. อ้างถึงใน แพรภัทธา เขียวชอุ่ม. เอกสารประกอบการสอน วิชาพลเมืองที่เข้มแข็ง บทที่ ๖ จิตอาสา จิตสำนึกสาธารณะ และบุคคลตัวอย่างด้านงานจิตอาสา ในสังคมไทย. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. มปป.. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๖. http://pws.npru.ac.th/praeapat/index.php?act=๖a๙๙๒d๕๕๒๙f๔๕๙a๔๔fee๕๘๗๓๓๒๕๕e๘๖&lntype=editor_top&stm_id=๔๐๙๙.
- วัลลยา ธรรมอภิบาล. ๒๕๕๕. อ้างถึงใน ปภัส ฉัตรยาลักษณ์ และจุฑารัตน์ เปลวทอง. จิตสาธารณะ และจิตอาสา (Public Mind and Volunteer Mind). สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๖. http://gened๒.cmru.ac.th/ge_learning/src/gen๑๓๐๖/GEN๑๓๐๖-Content๒.pdf.
- หน่วยราชการในพระองค์. ความเป็นมาของจิตอาสาพระราชทานตามแนวพระราชดำริ. สืบค้นเมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๖๖. https://op.chandra.ac.th/dsd/images/File/KM/๒๕๖๑/๑๐/KM_๓๑๑๐๒๕๖๑_๐๑.pdf.

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำนักกฎหมาย
สำนักการประชุม
สำนักกรรมการ ๓
กลุ่มตรวจสอบภายใน